

УДК 636.127.1.082.21

ДИНАМІКА ЖВАВОСТІ КОНЕЙ В ТРАДИЦІЙНИХ ПРИЗАХ

Супрун І.О., к. с.-г. н.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Шинкаренко О.А.

директор КП «Київський іподром»

Проаналізовані результати випробувань коней рисистих порід на Київському іподромі протягом 2003-2012 рр. Вивчено походження переможців традиційних для цих порід призів. Проілюстровано динаміку жвавості коней під час розіграшу традиційних призів протягом вказаного терміну. Показані окремі аспекти технології проведення традиційних змагань для коней рисистих порід на Київському іподромі.

Ключові слова: орловська та російська рисисті породи, традиційні призи, закриті та відкриті призи, іподромні випробування, жвавість.

Рисисті випробування є одним з видів кінного спорту і одночасно необхідною умовою для вдосконалення племінних і робочих якостей коней рисистих порід. Такі випробування в Росії відомі з XVIII ст. і нерозривно пов'язані з історією орловської рисистої породи – унікального явища не лише для конярства Росії чи країн СНД, але і світового кіннозаводства [2, 3, 9]. Своєрідність селекції та випробувань цієї породи, що має більш ніж 200-річну історію, забезпечила комплекс цінних спадкових властивостей, яких не знайдеш в інших рисаків. Саме ця особливість дозволяє залишатися породі популярною [3, 9]. Проте зараз орловський рисак переживає не кращі часи. З одного боку порода є символом вітчизняного кіннозаводства, з іншої – на іподромах відсоток орловців становить не більше 40, оскільки представники породи і за жвавостю, і за швидкістю значно поступаються іншим рисистим породам – російській рисистій, американській стандартbredній та французькій [1, 12].

Відомо, що основною рушійною силою до послаблення чи підвищення популярності будь-якої породи є економічна складова. З часів появи тоталізаторів на іподромах в світі, коли верхові і рисисті коні почали «заробляти» для своїх власників великі гроші, їх жвавість стала мірилом в породотворчому процесі. Вдосконалення жвавості, в свою чергу, здійснюється за результатами іподромних випробувань їх генетичного потенціалу [6].

Історично склалось, що при спільних випробуваннях на іподромі коней декількох порід, приз Барса, Великі призи для кобил двох і трьох років, Великий трирічний приз і т.д. розігруються для орловської породи окремо. Решта призів є відкритими для коней рисистих порід відповідної вікової групи. Тобто, у відкритих призах, які на сьогодні проводяться, як, наприклад: Вступний відкритий приз, Зимовий відкритий приз, Великий трирічний приз участь можуть приймати представники і російської і орловської рисистих порід, і, навіть, помісі американо-російські, американо-французькі, орловсько-французькі, а також чистопорідні американські стандартbredні і французькі рисаки [4].

У нашій країні випробування орловських рисаків відбувається на заводських чи державних іподромах. Тут здійснюється важливий етап селекційно-племінної роботи з рисистими породами коней – оцінка роботоздатності випробовуваного поголів'я. В результаті з покоління в покоління удосконалюються позитивні якості роботоздатності: жвавність, сила і витривалість. Виявлення рекордистів державного значення, поліпшення спортивного і призначеного для користувачів конярства - ось головний підсумок відбору коней за результатами іподромних випробувань [8].

Традиційні призи – це усталена назва для іподромних змагань, де щорічно приблизно в одні і ті ж календарні терміни розігруються головні призи для коней певних порід і віку. Окрім цього призи, що розігруються під час змагань на іподромах, розподіляються наступним чином: групові – для коней однієї групи; позагрупові - для коней поза групами, проте для участі в них допускаються коні будь-якої іншої групи; відкриті призи – для коней одного віку, без обмеження за породами і групами; іменні призи – присвячені якій-небудь події, знаменній даті або видатному діячеві; любительські призи проводяться для спортсменів-аматорів, які не є професійними наїзниками; гандикап, або зрівняльні призи проводяться для порівняння роботоздатності коней різного віку і класу за жвавністю, при цьому коні старшого віку і вищого класу жвавості долають довшу відстань (під час перегонів верхові коні в таких випадках несуть більше навантаження); міжнародні призи, в яких в тому числі беруть участь і коні зарубіжних власників чи організацій [5].

Із загальної кількості традиційних призів виділяють декілька, виграші яких вважаються найбільш цінними, оскільки вони свідчать про те, що кінь здатний показати високу роботоздатність на різних дистанціях. В рисистому конярстві головними є призи Дербі та Барса. Обидва призи розігрують для коней 4-річного віку, але приз «Барса» – лише для орловської рисистої породи, а «Дербі» є відкритим для участі представників будь-якої з рисистих порід. Такі призи оцінюються найбільшою кількістю балів, а отже окрім морального задоволення їх виграш є матеріально мотивованим для власників, тренерів і, навіть, обслуговуючого персоналу [7].

Матеріали і методи досліджень. Матеріалом для досліджень були дані первинного зоотехнічного та племінного обліку випробувань коней рисистих порід на Київському іподромі протягом 2003-2012 рр. З використанням ретроспективного аналізу результатів участі коней рисистих порід у традиційних закритих та відкритих призах було відібрано переможців. Їх було згруповано за походженням за жіночими та чоловічими предками, проаналізовано генеалогію, визначено належність до певної лінії. Для диференціації ліній скористалися матеріалами каталогів та державних книг племінних коней орловської, російської рисистої та американської стандартбредної порід.

Традиційно в конярстві жвавність прийнято позначати в хвилинах та долях секунди після крапки, наприклад 2.03,5. В наших дослідженнях на рисунках та по тексту жвавність зазначена в секундах, тобто 123,5 означає, що дистанцію в 1600 м кінь подолав за 2 хвилини 3,5 секунди (2.03,5). Хоча використаний нами варіант в конярстві і не прийнятий, він є єдино можливим для побудови графків, що ілюструють динаміку жвавості, за допомогою Excel в Microsoft Word. Жвавність переможців (в дужках) продубльована по тексту у класичному варіанті в хвилинах і долях секунди.

Таблиця

Традиційні для коней орловської рисистої породи та найбільш популярні відкриті призи для коней рисистих порід

Назва призу	Дистанція, м/гітів	Вартість призу в балах
Закриті традиційні призи		
Приз на честь ВНДК	1600/1	750
Приз пам'яті П.М. Кулешова	1600/2	1250
Приз пам'яті Ю.Є. Привалова (до 2010 року Зимовий Орловський)	1600/1	750
Зимовий дистанційний орловський приз	2400/1	1000
Приз «Масляної»	2400/1	1000
Приз «Румби»	1600/1	750
Весняний приз	1600/1	900
Приз «Щуки»	1600/2	1250
Вступний орловський приз	1600/1	750
Приз «Вальса»	1600/2	
Приз «Откліка»	1600/2	1200
Приз корпорації «Конярство України»	2400/1	1000
Великий трирічний приз	1600/2	1500
Приз «Барса»	1600/2	2250
Приз «Піона»	1600/2	1750
Приз «Вітра»	1600/1	900
Приз «Бензола»	1600/2	1000
Осінній орловський	2400	
Відкриті призи для коней рисистих порід		
Зимовий відкритий приз	1600/2	900
Зимовий дистанційний відкритий приз	2400/1	1000
Літній трирічний відкритий приз	1600/2	1000
Приз «Еліти»	1600/1	900
Приз «Ідеала»	1600/2	1750
Вступний відкритий приз	1600/1	750
Великий трирічний відкритий приз	1600/2	1500
Великий чотирирічний приз «Дербі»	1600/3	2500

Результати досліджень. На Київському іподромі співвідношення закритих і відкритих призів для рисаків рівне. Проте, на нашу думку, незважаючи на теоретичну можливість участі у відкритих призах коней будь-якої з оригінальних рисистих порід чи їх помісей, фактично коні орловської рисистої породи вдало змагатися з ровесниками інших рисистих порід в таких призах не можуть [10, 11].

Але викликає оптимізм виявлена, згідно з нашим аналізом, позитивна тенденція до підвищення жвавості за останні 10 років у розіграшу окремих традиційних призів (рис. 1). Наприклад Великий орловський приз для трирічних коней у 2012 році виграв Корифей зі жвавстю 123,5 (2.03,5), що на 3,4 секунди краще порівняно із 2003 роком. Подібну тенденцію спостерігали з 2006 і за жвавстю в призах Румби, в якому

участь можуть приймати лише кобили 4-річного віку. У 2005 році цей приз не розігрувався, оскільки не було кобил даної вікової категорії. Але в наступуючі роки гарно зарекомендувала себе ціла низка кобил як Флорида, Цунамі, Фракія, Культура, Інфра 2, Піхта, Подшивка.

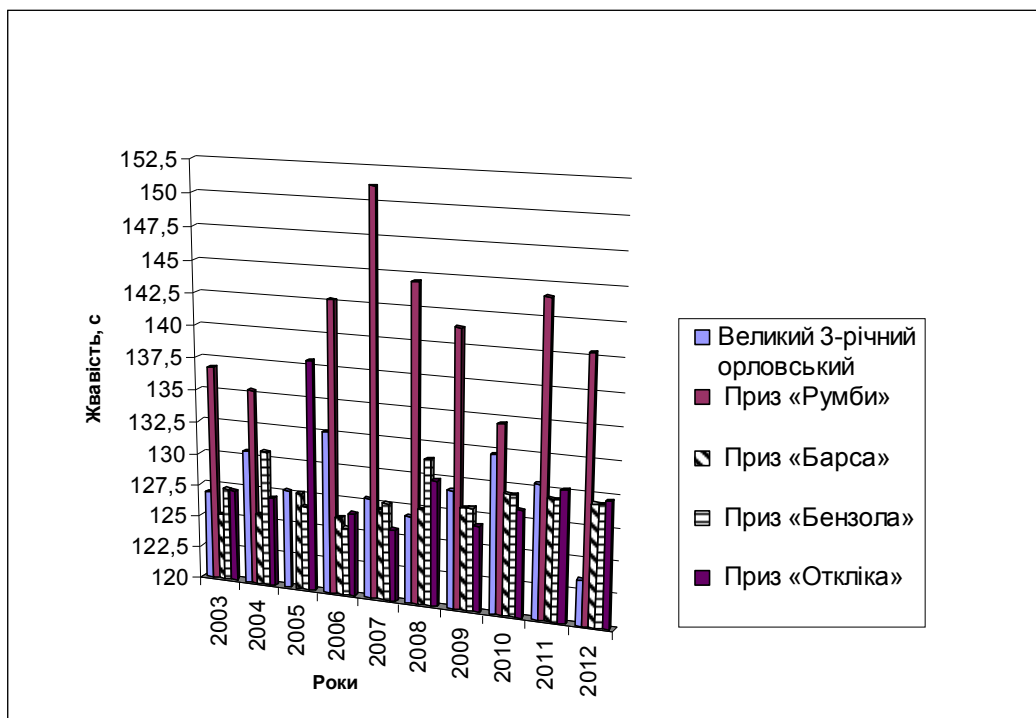

Рис. 1. Динаміка жвавості в традиційних призах коней 3-4 –х річного віку орловської рисистої породи.

Найжвавiшою в даній категорії за останні 10 років була Інфра 2. У 2010 році вона виграла приз жвавiстю 134,6 секунди (2.14,6). В 2012 році перемогла Подшивка від Шалуна і Прибилі зі жвавiстю 140,4 (2.20,4) секунди, яка порівняно із іншими переможницями даного призу теж була доволі жвавою.

У призі Барса за останні роки: 2010, 2011, 2012 роботоздатність була порівняно гiршою, порівнюючи з попередніми роками, коли жвавiсть коней, які виграли даний приз значно не коливалась знаходячись в межах 126,1-127,6 секунд (2.06,1-2.07,6).

Іменні традиційні призи Призи Бензола та Отклiка запроваджено на честь знаменитих жеребців. Наприклад, Отклiк був найжвавiшим із синів Отбоя і Конвенції. Він став рекордистом і на короткі дистанції, наприклад подолав 1600 м за 2 хвилини 0,7 секунди і на довгі: 3.13,0 на 2400 м та 4.25,3 на 3200 м. Із його 227 нащадків 154 було випробувано на іподромах і 21 особина увійшла в клас 2.10. До появи Отклiка такої кількості жвавих нащадків не було в жодного з орловських рисаків. Після Отклiка його славу як препотентного плідника отримав жеребець Успіх, з такою ж кількiстю жвавих нащадків. Згідно з нашими даними приз Отклiка є найменш мінливим за жвавiстю переможців за проаналізований період з 2003 до 2012 років. Найкращий результат в цьому призі відмічено у 2007 році у жеребця Папай (Поступок – Планета) – 2хвилини 5,6 секунди.

Приз Бензола з рекордною за останні 10 років жвавистю (2.05,3) виграв у 2006 році Кулон (Уклон – Калька).

Велике значення в тваринництві, а особливо в конярстві, має раннє прогнозування племінної цінності тварин. Орловські рисаки відносно пізньоспілі коні, які завершують ріст і розвиток до 6-7- річного віку. Найкращі результати на біговій доріжці вони здатні показати лише в старшому віці. Однак важливим є вчасне виявлення особин, які здатні витримувати емоційне та фізичне навантаження під час розіграшу призів, коли поруч змагаються ровесники – кращі представники породи. Випробування коней на іподромах розпочинається із 2-річного віку. Молоді коні показують жвависть у змаганнях на дистанцію у 1600 м лише за один гіт.

У цьому віці коні мають змогу вперше позмагатись із ровесниками однієї породи у Вступному орловському призі, а в подальшому – в іменному традиційному призі «Вітра». Вітер представник лінії Бубенчика. Хоча особистий його рекорд жвавості не високий і становить лише 2.10,7, але від Вітра в Дібрівському кінному заводі отримано кілька жеребців, які в подальшому дали жвавих нащадків. Ця обставина дозволила вважати Вітра родоначальником лінії.

За останні роки жвависть 2-річних коней у Вступному орловському призі покращилась на 5,2 секунди (рис. 2). Найкращу жвависть для коней Орловської рисистої породи за піддослідний період показали діти Малинового Звона Формула 1 та Бумеранг у 2011. Формула 1 є дочкою Феби. Вступний Орловський приз виграла у 2004 році зі жвавистю 2 хвилини 13,4 секунди. Бумеранг від Бейжі у 2011 році, виграв вказаний приз із результатом 2 хвилини 15,2 секунди. На сьогодні офіційний рекорд жвавості коней даної вікової категорії, показаний під час змагань становить 2 хвилини 11,3 секунди або 131,3 секунди. Його встановив Банкнот (Ковбой-Баварія).

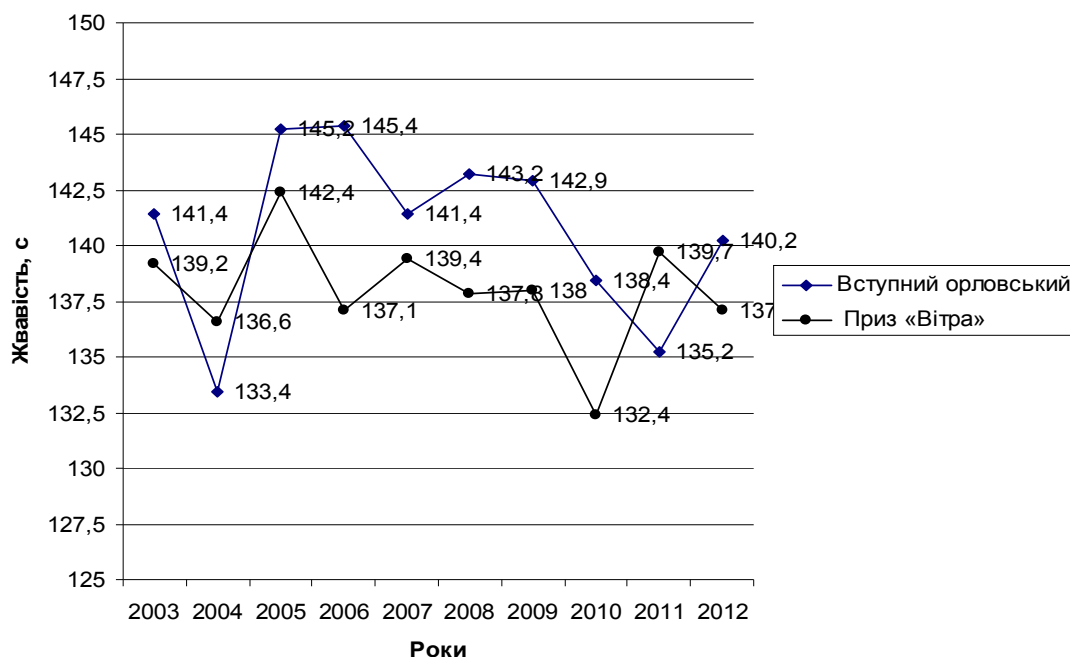

Рис. 2. Динаміка жвавості 2-річних коней орловської рисистої породи в традиційних призах.

В призі «Вітра» коні наймолодшої категорії зазвичай показують вищі результати порівняно із Вступним Орловським призом. Пояснюється це тим, що, незважаючи на рівну із Вступним Орловським вікову категорію, коні вже мали змогу проявити себе в змаганнях, мають певний досвід і дещо тренованішу нервову систему. А відтак і показують кращі результати. Наприклад за останні 10 років мінливість жвавості проявленої в даному призі, знаходилась в межах від 142,4 (2.22,4) до 132,4 (2.12,4) секунд, що достовірно вище порівняно із відповідними результатами розіграшу Вступного орловського призу. Найкращий результат – 132,4 (2.12,4) належить кобилі Злагоді (Афоризм – Засолка) у 2010 році.

Загалом такі результати розіграшу призів для 2-річних коней згідно з нашим аналізом свідчать про достовірне поліпшення скороспілості орловських коней.

Поряд зі скороспілістю та високою жвавістю існує ще одне важливе завдання для селекціонерів в конярстві. Це підвищення загальної витривалості коней, яка виявляється під час дистанційних забігів. Коні старше трирічного віку випробовуються на дистанцію 1600 м. в два гіти. Цей вираз означає, що коні для виявлення остаточного переможця мають пробігти 2 кола по 1600 м. з коротким відпочинком в кілька заїздів інших учасників. Найвища жвавість, показана протягом цих двох гітів і визначає переможця. Тобто перемогти здатні лише коні, які менше за інших втомлюються, можливо мають міцнішу нервову систему, тобто більш стресостійкі порівняно з іншими учасниками. Тренери, як правило, втомлених, некерованих, рознервованих коней до другого гіта не допускають. Особливо виснажливими для коней є найдовші дистанції у 2400 та 3200 м. Такі дистанції здатні долати лише сформовані коні старшого віку, досить підготовані регулярними тренуваннями. В Україні до найбільш визначних дистанційних призів відноситься іменний приз «Іппіка», названий на честь рекордиста на дистанцію 2400 м, яку він подолав за 3 хвилини 2,5 секунди. Іншим важливим призом є зимовий дистанційний приз, додатковою особливістю якого є доволі складна зимова доріжка. Третім за важливістю вважається Осінній орловський приз, який теж визначає витривалість і дистанційність і завдяки довгій дистанції в 2400 м і через складні погодні умови на період проведення змагань. Цей приз розігрується для коней трирічного віку.

В розіграшу Зимового дистанційного призу спостерігалась тенденція до погіршення жвавості протягом останніх 10 років порівняно із двома згаданими вище. З найгіршою жвавістю 3.59,2 у 2012 році переміг Інформ від Фабіано, лінії Пілота, та Ізбранниці. Тоді як такий самий приз у 2008 році було виграно Раундом із жвавістю 3 хвилини 24,5 секунди (рис. 3).

Приз «Іппіка» за піддослідний період вигравали коні із жвавістю в межах від 193,5 (3.13,5) у 2007 році до 201,4 (3.21,4) у 2012 році. Мінливість жвавості в межах 193,5 (3.13,5)- 206,2 (3.26,2).

Дивовижним є той фактор, що коні трирічного віку порівняно зі старшими чотирирічними показували протягом останніх семи років (із 2005 по 2011 рр) результати незначно гірші. У 2012 році результат розіграшу Осіннього орловського призу виявився неочікувано вищим ніж у коней старшого віку в призу «Іппіка». Важливо і те, що виграла його кобила. Це була Спортивна – дочка Опера та Сахарози, внучка відомого Приказа зі жвавістю 3 хвилини 17,6 секунди. Кращий результат 3.17,0 у цьому призі був лише у вже кілька разів згаданого Раунда у 2007 році. З 2010 року Осінній орловський приз перейменовано в приз пам'яті В. Клока.

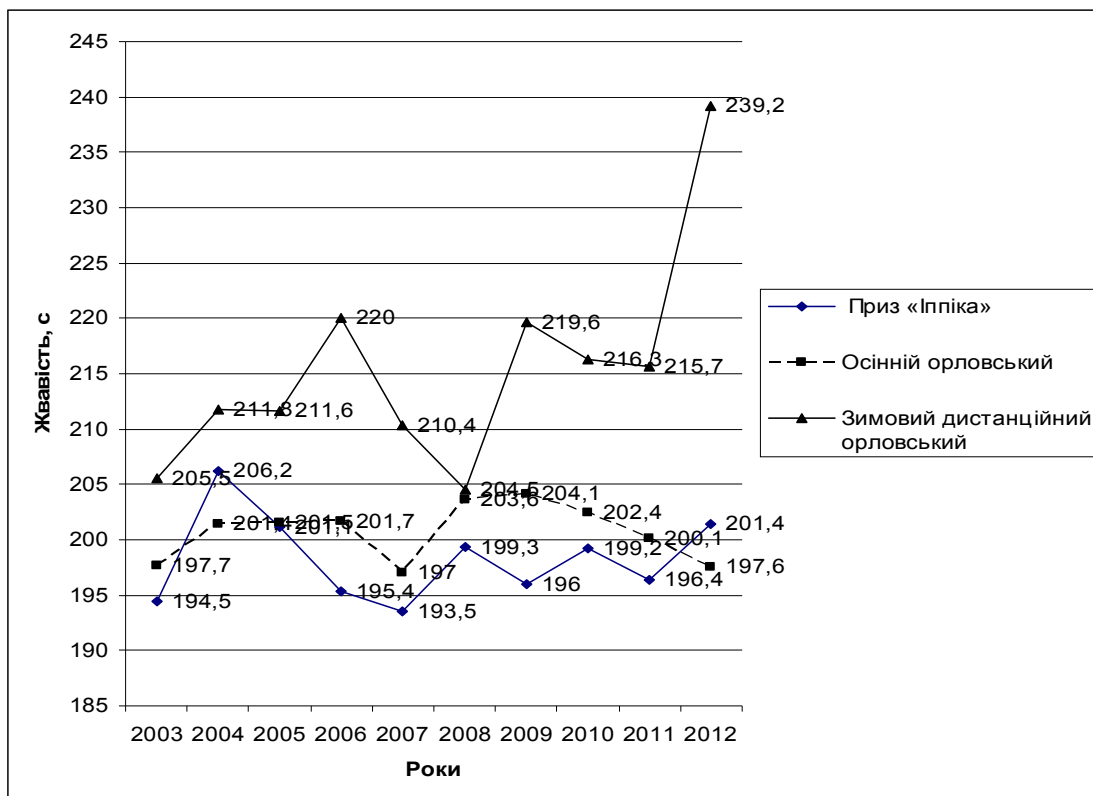

Рис. 3. Динаміка жвавості коней орловської рисистої породи в дистанційних традиційних призах.

За умови високих результатів на іподромі і під час випробувань, і під час проведення традиційних змагань коні продовжують свою спортивну кар'єру і мають змогу брати участь у розіграшу призів для коней старше 4 років, які мають назву призи для коней старшого віку. Тобто тут можуть змагатися всі коні починаючи з п'ятирічного віку включно. Для коней орловської рисистої породи цієї вікової категорії найголовнішим є приз «Піона». Приз запроваджено на честь визначного представника лінії Ісполнітельного. Він сам став родоначальником лінії, показав високі спортивні результати, а саме подолав дистанцію в 1600 за 2 хвилини рівно, а дистанцію в 3200 за 4 хвилини 13,5 секунди, що є абсолютним рекордом СНГ на сьогодні.

Приз «Еліти» теж запроваджений для коней даної вікової категорії і передбачає участь кращих (елітних) коней рисистих порід. Тобто він відкритий для участі як коней орловської, так і російської, французької, американської рисистих порід та їх помісей. Тим почеснішим є виграв у таких призах для коней орловської породи. Адже вони через свою і пізньоспілість і гіршу жвавість, порівняно з гетерозисними помістями, не завжди здатні вдало з ними конкурувати.

За даними нашого аналізу, як і передбачалося, жвавість коней при розіграшу відкритого призу «Еліти» значно вища порівняно із закритим орловським призом «Піона». Також потрібно відмітити вищу стабільність жвавості саме у відкритому призі порівняно з закритим орловським. Наприклад протягом 2005-2009 рр жвавість майже не змінювалась і знаходилась в межах 121,3-121,6 секунд (2.01,3-2.01,6). Достовірне підвищення жвавості порівняно з іншими роками сталося лише 2010 року (рис 4). Тоді виграв Прогрес російської рисистої породи від Голоса та Пассії. Лише

одного разу за ці 10 років вигравав представник орловської рисистої породи. Це був Раунд (Уклон – Реакція) у 2011 році зі жвавистю 121, 2 секунди (2.01,2).

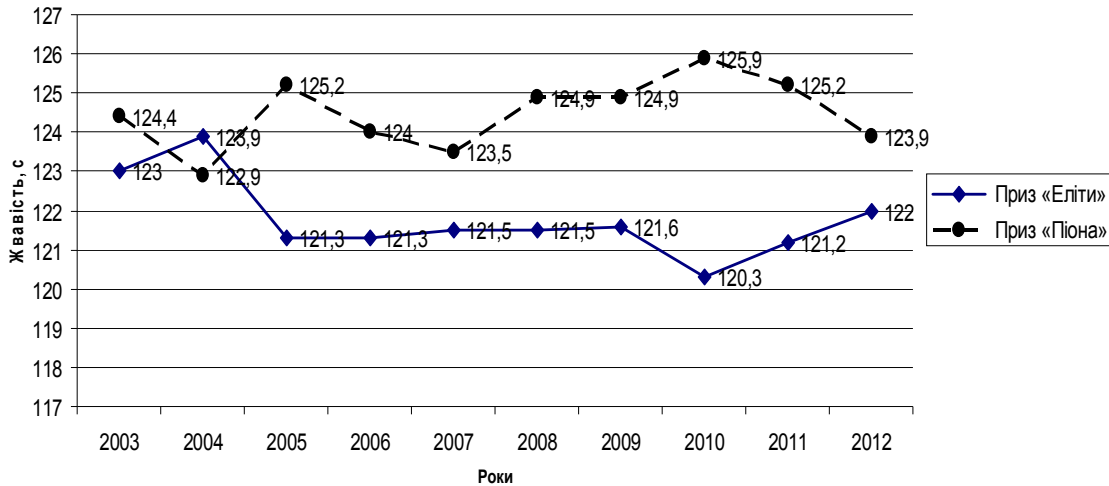

Рис. 4. Динаміка жвавості коней рисистих порід старшого віку в традиційних призах.

Загалом протягом випробувального сезону 2011 року Раунд 7 разів ставав переможцем традиційних змагань та безліч разів був їх призером. Раунд, народжений в Запорізькому кінному заводі, син відомого переможця, призера та рекордиста жеребця Уклона та не менш визначної Реакції. Уклон, 2.03 отриманий від Кабула, який в свою чергу є внуком Конвенції, сам 11 разів протягом бігової кар'єри перемагав в традиційних призах. У попередні бігові сезони Раунд теж проявив гарні спортивні якості. До кінця випробувального періоду Раунд зміг поліпшити жвависть до 2.01,2.

У 2012 році жвависть коней в цьому призі була найгіршою. Переміг помісний російсько-американський жеребець Порядок від Джилс Краун та вже згадуваної Пассії.

Найвищу жвависть в призі «Піона» мав Джим від Малинового Звона та Дворянки у 2007 року. Загалом жвависть значно коливалась від 123,5 (2.03,5) секунди 2007 року до 125,9 (2.05,9) секунд у 2010 року. У 2012 році із середньою за останні роки жвавистю 123,9 (2.03,9) секунди приз «Піона» виграв Ізумруд від Уклона та Ізвітої.

Висновки: 1. Згідно з проведеним аналізом ми відмітили позитивну тенденцію до підвищення жвавості коней за останні 10 років у розіграшу таких традиційних призів як Великий орловський приз, приз Румби, який розігрують для кобил. У призі Барса останнім часом робоздатність коней орловської рисистої породи погіршилась.

2. Результати розіграшу призів для 2-річних коней згідно з нашими аналізами свідчать про достовірне поліпшення їх скороспілості. Оскільки ми спостерігаємо поліпшення їх жвавості у цих призах. Найкращу жвависть для коней орловської рисистої породи за піддослідний період показали діти Малинового Звона.

3. Стосовно відкритих і закритих призів для однакових вікових груп коней встановлено, що жвависть переможців відкритого призу «Еліти» значно вища порів-

няно із закритим орловським призом «Піона». Відзначено також вищу стабільність жвавості саме у відкритому призі порівняно з закритим орловським представник орловської рисистої породи. Представник орловської рисистої породи лише одного разу за 10 проаналізованих років зміг бути конкурентним у відкритому призі для кращих коней старшого віку.

4. Результати дистанційних призів були найбільш мінливими за піддослідний період. Але в окремих з них спостерігали негативну тенденцію до погіршення жвавості 2012 року.

Бібліографічний список

1. Андрианов Н.Н. Методы совершенствования орловской и русской рысистых пород лошадей / Н.Н. Андрианов, Ю.М. Оленев. – М. : Колос. – 2002. – 180 с.
2. Винничук Д.Т. Выращивание и тренинг лошадей / Д.Т. Винничук. – М. : Колос. – 2003. – 120 с.
3. Витт В.О. От Сметанки до Барса I / В.О. Витт // Беговые Ведомости. – 2001. – № 3. – 55с.
4. Калинкина Г.В. Селекционная программа для орловской рысистой породы на 1999 – 2008 гг. / Г.В. Калинкина. – Дивово. – 2000. – 75 с.
5. Карлсен Г.Г. Тренинг и испытания рысаков / Г.Г. Карлсен. – М. : Агропромиздат. – 1978. – 255 с.
6. Кожевников Е.В. Отечественное коневодство – история, современность, проблемы / Е.В. Кожевников, Д.Я. Гуревич. – М. : Колос. – 1990. – 140 с.
7. Ползунова А.М. Развитие ипподромного дела / А.М. Ползунова. – М. : Колос, 1999. – 165 с.
8. Правила випробувань племінних коней рисистих, верхових і ваговозних порід на іпподромах України / під редакцією І. П. Горошко. – К. : Урожай. – 2002. – 85 с.
9. Рождественская Г.А. Орловский рысак / Г.А. Рождественская. – М. : Аквариум Бук, 2003. – 160 с.
10. Супрун І.О. Результати бігового сезону на Київському іпподромі / І.О. Супрун, О.А. Шинкаренко // Науковий вісник «Асканія-Нова», 2012, Вип. 5, ч.1, С. 243–248.
11. Супрун І.О. Вплив участі коней орловської рисистої породи у традиційних призах на ефективність їх селекції / І.О. Супрун, О.А. Шинкаренко // Таврійський науковий вісник, 2012, Вип. 78, ч.2 (І). – С. 281–285.
12. Хотов В.Х. Племенная работа с чистокровной верховой и орловской рысистой породами лошадей / В.Х. Хотов, О.А. Балакшин. – М., 2001.

ДИНАМИКА РЕЗВОСТИ ЛОШАДЕЙ В ТРАДИЦИОННЫХ ПРИЗАХ

Супрун И.А., Национальный университет биоресурсов

Шинкаренко А.А., директор Киевского ипподрома

Проанализировано результаты испытаний лошадей рысистых пород на Киевском ипподроме в течение 2003-2012 гг. Изучено происхождение победителей традиционных для этих пород призов. Проиллюстрирована динамика резвости лошадей во время розыгрыша традиционных призов в течение указанного срока. Показаны отдельные аспекты технологии проведения традиционных соревнований для лошадей рысистых пород на Киевском ипподроме.

Ключевые слова: орловская и российская рысистые породы, традиционные призы, закрытые и открытые призы, ипподромные испытания, резвость.

DYNAMICS OF HORSE TITUP IN TRADITIONAL AWARDS

I.A. Suprun, National university of life and environmental sciences of Ukraine

A.A. Shinkarenko, director of Kiev Hippodrome

The results of trotting breeds horses tests realized on the Kiev Hippodrome during 2003-2012, were analyzed. Origin of gainers of traditional for these breeds prizes was studied. The dynamics of tittup which was shown by trotting horses during competition for traditional prizes in specified period was analyzed. Some aspects by realization technology of traditional competitions for the trotting breed horses on the Kiev Hippodrome are presented in the article.

Keywords: Orlov and Russian trotting breeds, traditional prizes, open and closed prizes, hippodrome tests, tittup.

УДК 636.082.4.453.5:631.147

**АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ІЗ БІОТЕХНОЛОГІЇ ВІДТВОРЕННЯ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН В УСТАНОВАХ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ**

Сушко О.Б., к. с.-г. н.

Інститут тваринництва НААН

Гузєватий О.Є., к. б. н., Костенко О.І., к. с.-г. н.

Національна академія аграрних наук України

Висвітлено виконання наукових проектів (завдань 2-го рівня) з біотехнології відтворення сільськогосподарських тварин науковими установами Національної академії аграрних наук України у 2012 році за програмою наукових досліджень «Розвиток сучасних біотехнологій і підвищення ефективності методів поліпшення господарсько-корисних ознак рослин, тварин і мікроорганізмів» (Сільськогосподарська біотехнологія 2011-2015 рр.), у підпрограмі 2 «Технології використання генетичних ресурсів тварин на основі методів клітинної і генної інженерії».

Ключові слова: Біотехнологія, сперматозоїди, ооцит-кумуляусні комплекси, ембріони, фундаментальні і прикладні дослідження.

Нині біотехнологія є однією з найбільш перспективних і швидко прогресуючих галузей науково-технічної та промислової діяльності в світі. Найбільш ефективними виявились сучасні біотехнології у сільському господарстві. Розробка та впровадження сучасних агробіотехнологій сприяли і сприяють виходу на новий рівень та значному зростанню сільськогосподарського виробництва завдяки створенню і використанню нових та поліпшених генотипів сільськогосподарських рослин і тварин, розширенню на їх основі вдосконаленого сортового, порідного та гібридного матеріалу, що в свою чергу дає змогу прискорювати та більш ефективно і цілеспрямовано вести селекцію. Світовий сільськогосподарський ринок наповнюється якісними, при